

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 6. aprill 2022
(OR. en, fr)

7923/22

EDUC 122
JEUN 43
EMPL 130
SOC 213

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 6989/22

Teema: Nõukogu järeldused õpetajate ja koolitajate liikuvuse, eelkõige Euroopa liikuvuse parandamiseks nende põhikoolituse ning tööalase täiendusõppe ja -koolituse ajal

---

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud nõukogu järeldused, mille nõukogu (haridus, noored, kultuur ja sport) kiitis heaks oma 4.–5. aprilli 2022. aasta istungil.

Nõukogu järeldused õpetajate ja koolitajate liikuvuse, eelkõige Euroopa liikuvuse parandamiseks nende põhikoolituse ning tööalase täiendusõppe ja -koolituse ajal

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

PIDADES SILMAS

1. nõukogu järeldusi tuleviku Euroopa õpetajate ja koolitajate kohta,¹ milles kutsutakse liikmesriike üles motiveerima haridus- ja koolitusasutusi lisama õpetajate ja koolitajate liikuvust² oma õppe-, arengu- ja rahvusvahelistumise strateegiatesse;

---

¹ Kooskõlas nõukogu järeldustes tuleviku Euroopa õpetajate ja koolitajate kohta (ELT C 193, 9.6.2020, lk 11) esitatud definitsiooniga käsitatakse praegustes järeldustes *õpetajat* isikuna, kellel on vastavalt liikmesriigi õigusaktidele ja tavadele õpetaja (või samaväärne) staatus, ning *koolitajat* isikuna, kes täidab üht või mitut (teoreetilise või praktilise) koolitustegevusega seotud ülesannet kas haridus- või koolitusasutuses või töökohal. Kõnealused mõisted hõlmavad üld- ja kõrghariduse tasandi õpetajaid, esma- ning jätku-kutseõppe tasandi õpetajaid ja koolitajaid, samuti alusharidus- ja lapsehoiutöötajaid ning täiskasvanute koolitajaid.

Õpetajate ja koolitajate haridustaust ja karjäärstruktuur erinevad hariduse ja koolituse eri valdkondades suuresti. Seega sõltub käesolevate järelduste mõne elemendi asjakohasus riiklike süsteemide ning üksikute haridus- ja koolitussektorite struktuurist.

² Käesolevates järeldustes käsitatakse „liikuvuse“ mõistet „õpirände“ tähenduses, nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määruses (EL) 2021/817 (millega luuakse liidu haridus- ja koolitus-, noorte- ning spordiprogramm „Erasmus+“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013), ehk füüsilise elama asumisena muusse riiki kui elukohariiki selleks, et õppida, osaleda koolitusel või mitteformaalses või informaalsetes õppimises. Seda võidakse kombineerida „virtuaalõppega“ – teadmiste, oskuste ja pädevuste omandamine selliseid infotehnoloogia- ja kommunikatsioonivahendeid kasutades, mis võimaldavad pakkuda osalejatele sisukat riikidevahelist või rahvusvahelist õpikogemust.

2. nõukogu resolutsiooni, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030), milles seatakse selle teiseks strateegiliseks prioriteediks „elukestva õppe ja liikuvuse võimaldamine kõigile“, sealhulgas õpetajate ja õpetajate koolitajate jaoks, ning selle kolmandaks strateegiliseks prioriteediks „pädevuste ja motivatsiooni suurendamine haridustöötajate kutsealal“;
3. Porto 7. mai 2021. aasta sotsiaalkohustust, mis tugineb Euroopa sotsiaalõiguste sambale, mis kuulutati välja 2017. aasta Göteborgi sotsiaaltippkohtumisel ja milles kutsuti üles investeerima oskustesse, elukestvasse õppesse ja koolitusse majanduse ja ühiskonna vajadustele reageerimisel, et saavutada 2030. aastaks eesmärk, mille kohaselt osaleb igal aastal koolitustes vähemalt 60 % eurooplastest;
4. nõukogu järeldusi, mis käsitlevad võrdseid võimalusi ning kaasamist hariduse ja koolituse valdkonnas kõigi haridusalase edu edendamiseks, milles kutsutakse liikmesriike üles tegelema õpetajate nappusega, eeskätt eripedagoogika valdkonnas ning mitmekultuurilistes ja mitmekeelsetes keskkondades. Liikuvusel võib olla positiivne mõju õpetajate nappusele, muutes selle elukutse atraktiivsemaks;

TULETADES MEELDE lisas esitatud poliitilist tausta;

VÕTTES ARVESSE

5. Eurydice'i 2021. aasta aruannet „Teachers in Europe: Careers, Development and Well-being“ („Õpetajad Euroopas: karjäär, areng ja heaolu“), eelkõige selle järgmisi peamisi tähelepanekuid:
  - a) riikidevaheline liikuvus aitab kaasa laialdaste pädevuste arendamisele õpetajate seas. „Siiski on vaid väike osa Euroopa õpetajatest viibinud tööalastel eesmärkidel välismaal. 2018. aastal oli vähemalt üks kord kas üliõpilasena, õpetajana või mõlemana liikuvust kasutanud 40,9 % ELi õpetajatest“³. Osalemise määr on erinevates Euroopa riikides väga erinev, samamoodi nagu esineb suuri erinevusi õpetatavate õppeainete vahel, sest liikuvus jääb liiga sageli keeleõpetajate eesõiguseks. Suundumused õpetajate liikuvuses programmi „Erasmus+“ raames näitavad ka seda, et enamik õpetajaid osaleb välismaal toimuvatel kursustel, samas kui koolis töövarjuks olemist ja õpetamislähetust kasutatakse hoolimata nende suuremast mõjust vähem⁴;
  - b) riikidevaheline liikuvus õpetajate põhikoolituse osana on oluline. Lisaks kasule tulevase õpetaja jaoks suurendab selline liikuvus ka osalemist liikuvuses karjääri hilisemates etappides. Tulevaste õpetajate õpiränne ei ole siiski laialt levinud. 2018. aastal teatas vaid umbes viiendik ELi põhikooliõpetajatest (20,9 %), et nad käisid õpingute ajal välismaal. Õpetajate ja koolitajate liikuvust edendatakse ja toetatakse ELi tasandil ning seda võib toetada ka riikliku tasandi rahastamiskavadega;

---

³ Eurydice, “Teachers in Europe: Careers, Development and Well-being” („Õpetajad Euroopas: karjäär, areng ja heaolu“), 2021, lk 21.

⁴ Programmi „Erasmus+“ 2019. aasta aruande statistilisest lisast nähtub, et põhimeetmes 101 (töötajate liikuvus koolihariduses) 2019. aastal sõlmitud lepingutest oli kursustel ja koolitustel osalejaid ligikaudu 40 600 (umbes 75 % liikuvusmeetmetest), samas kui töövarjuks oli 13 209 osalejat (umbes 24 % liikuvusmeetmetest) ja õpetamislähetuses oli 389 osalejat (vähem kui 1 % liikuvusmeetmetest).

6. peamisi takistusi õpetajate ja koolitajate liikuvusele, mis hõlmab finants- ja tunnustamisküsimusi:
- a) tulevaste õpetajate ja koolitajate puhul väärivad märkimist, et liikuvuskavade väärtust vähendavad mõnikord mitmed takistused õpetajate ja koolitajate akadeemilisel tunnustamisel. Õpetajahariduse õppekavad ei võimalda alati liikuvusperioode välismaal. Ka koolitajad ei osale oma haridustee jooksul alati liikuvusperioodides. Teistes Euroopa riikides toimuvat õpetaja- ja koolitajapraktikat, kui see on võimalik, ei pruugita tunnustada õpetajate ja koolitajate põhikoolituse lahutamatu osana, eriti samaväärsena koolis kohapeal toimuva koolitusega riiklikus haridus- ja koolitusasutuses;
  - b) juba töötavate õpetajate ja koolitajate takistuste hulka kuuluvad perekondlikud kohustused ja raskused asendusõpetajate ja -koolitajate leidmisel;
  - c) lisaks on läbiv probleem keeleoskuse puudumine;
  - d) pealegi on riiklikul tasandil õpetajakutse rangelt reglementeeritud ning liikmesriigid struktureerivad kooliaastat erinevalt. Kuigi see on märk ELi riiklike haridus- ja koolitussüsteemide mitmekesisusest ja rikkusest, võib see takistada ka koolis kohapeal toimuva koolituse, näiteks töövarjuna tegutsemise, õpetajapraktika või õpetamislähetuse korraldamist;

7. COVID-19 pandeemiast saadud õppetunde, mis on näidanud vajadust lisada õpetajate ja koolitajate põhikoolitusse ning tööalasesse täiendusõppesse ja -koolitusse digioskuste ja -pädevuste omandamine ja kasutamine õpetamisel ja õppimisel. Kombineeritud tegevusvormid, mis ühendavad füüsilist liikuvust virtuaalõppe või veebipõhise teabevahetusega, edendavad sellise arengu tingimusi ja võimaldavad heade tavade vahetamist;

TUNNISTAB, ET

8. õpetajad ja koolitajad on Euroopa haridusruumi nurgakivi ning neil on meie ühiskonnas ülioluline roll. Õpetajad ja koolitajad on teadmiste ja väärtuste omandamise hõlbustamise ning kõigi õppijate kodanikuaktiivsuse edendamise ideaalide kandjad. Kaasatuse, võrdsete võimaluste, kvaliteetse hariduse ja koolituse, pedagoogika-alase innovatsiooni ja paremate õpitulemuste edendamiseks peavad õpetajad ja koolitajad olema kõrge kvalifikatsiooni ja motivatsiooniga spetsialistid ning kooli juhtkond peab neid toetama;
9. arvamuste ja kogemuste vahetamine kolleegidega ning tihe koostöö õpetajate ja koolitajate vahel, samuti tööalased õpingud ja/või töökogemus välismaal aitavad oluliselt kaasa õpetajate ja koolitajate kutsealasele arengule hariduse ja koolituse kõikidel tasanditel;

10. liikuvus on nii juba töötavate kui ka tulevaste õpetajate ja koolitajate jaoks üks põhielemente. See aitab lahendada liikmesriikide ühiseid probleeme seoses õpetajakutsega. Eelkõige eeldatakse, et tulevaste või juba töötavate õpetajate ja koolitajate liikuvus:
- a) aitab kaasa õpetajate ja koolitajate isiklikule ja akadeemilisele arengule, edendades samal ajal nende enesekindlust;
  - b) parandab õpetajate ja koolitajate kutsetegevust ja pedagoogilisi teadmisi, oskusi ja pädevusi, kohanemisvõimet, tööalast konkurentsivõimet ja karjäärivõimalusi;
  - c) aitab õpetajatel ja koolitajatel arendada suutlikkust mõjutada ja täiustada tavaid nii oma haridus- ja koolitusasutustes kui ka laiemas haridus- ja koolitussüsteemis;
  - d) aitab kaasa õpetajakutse atraktiivsusele;
11. lisaks sellele, et liikuvusel on positiivne mõju õpetajate ja koolitajate motivatsioonile, teadmistele, oskustele ja pädevustele ning kutsealastele võimalustele, on õpetajate ja koolitajate liikuvus, eelkõige Euroopa liikuvus, kasulik ka riiklikele haridus- ja koolitussüsteemidele ning võib neid parandada, kuna:
- a) see tugevdab õpetajate ja koolitajate suutlikkust olla uuenduslik ning reflekteerida tegevuste üle, et paremini vastata õppijate vajadustele;

- b) see aitab arendada õpetajate ja koolitajate kuuluvustunnet Euroopa õpetajate ja koolitajate kogukonda sidemete kaudu, mis on sõlmitud liikuvuskogemuste ajal ja pärast seda, soodustab õppijate liikuvust ja üldisemalt aitab kaasa Euroopa mõõtme arendamisele haridus- ja koolitusasutuste tegevuses ja projektides ning rahvusvahelistes strateegiates, kuna sel on mõju kogu haridus- ja koolitussüsteemile;
  - c) liikuvus on võimas õpikogemus, mis võib avaldada suurt mõju nii tulevastele kui ka juba töötavatele õpetajatele ja koolitajatele. Nad peaksid olema teadlikud olemasolevatest liikuvusvõimalustest ning neid tuleks julgustada osalema liikuvuses nii põhikoolituse kui ka tööalase täiendusõppe ja -koolituse ajal;
  - d) see toetab õpetajate ja koolitajate võrgustike arendamist kogu Euroopas;
12. õpetajate ja koolitajate liikuvus Euroopas on oluline element usalduse loomisel, koostöö tõhustamisel ja üksteise haridus- ja koolitussüsteemidega seotud vastastikuse mõistmise edendamisel liikmesriikide vahel. Samuti on see väga oluline Euroopa ühiste väärtuste edendamiseks ning mitmekeelsuse ja mitmekultuurilisuse edendamiseks;

NÕUSTUB, ET

13. ambitsioonikas Euroopa haridusruum peaks põhinema väga pädevatel ja motiveeritud õpetajatel ja koolitajatel. Euroopa liikuvust tuleks pidada kasulikuks õpetajate ja koolitajate haridusele ja koolitusele, et laiendada juurdepääsu mitmesugustele kvaliteetsetele õpetamisviisidele ja vastata õppijate vajadustele. Euroopa mõõde võib anda lisaväärtust vastavate õpetajate või koolitajate kutsealasele koolitusele ja/või praktikale riiklike haridussüsteemide raames;

14. erilise tähelepanu all peaksid olema tulevased õpetajad ja koolitajad ning nende juurdepääs liikuvusele, eelkõige Euroopa liikuvusele, osana nende põhikoolitusest kooskõlas riiklike haridus- ja koolitussüsteemidega. See sillutab teed ka liikuvusele nende karjääri hilisemates etappides;
15. selleks et muuta Euroopa haridusruum 2025. aastaks reaalsuseks ning teha liikuvusvõimalused kättesaadavaks kõigile õpetajatele ja koolitajatele, tuleb kooskõlas riiklike haridussüsteemide ja -poliitikaga vajaduse korral kõrvaldada olemasolevad takistused;
16. õpetajate ja koolitajate liikuvust toetavad eelkõige:
  - a) Euroopa rahastamisprogrammid, nagu programm „Erasmus+“;
  - b) tulevane Euroopa koolihariduse platvorm, mis hõlmab veebiplatvorme nagu eTwinning, School Education Gateway ja EPAL ning kõiki algatusi, mis edendavad haridus- ja koolitusasutuste partnerlust ELis;
  - c) programmi „Erasmus+“ õpetajate akadeemiad, mida tuleb edasisi arenguid silmas pidades hinnata pärast 2025. aastat;
  - d) Euroopa ülikoolide algatus, kui see on asjakohane;

17. õpetajate ja koolitajate liikuvust tuleks jätkuvalt edendada ja laiendada, et sellest saaks levinud tava. Õpetajate ja koolitajate liikuvuse ulatust nii põhikoolituse kui ka tööalase täiendusõppe ja -koolituse ajal võiks jälgida liikmesriikide ja ELi tasandil. Näitajate ja sihttasemete alalisele töörühmale tuleks anda volitus uurida asjakohaseid andmekogumisvorme, et mõõta õpetajate ja koolitajate liikuvust. Nende järeldusi tuleks arvesse võtta seoses hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku kavandatud läbivaatamisega, et liikuda Euroopa haridusruumi suunas ja sellest kaugemale⁵;

KUTSUB LIIKMESRIIKE OMA RIIGI OLUDEST LÄHTUVALT NING KOOSKÕLAS SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTEGA

18. edendama õpetajate ja koolitajate liikuvusvõimalusi Euroopas, näiteks kõrvaldades vajaduse korral olemasolevad tõkked, pakkudes võimaluse korral korralduslikku ja rahalist toetust, jagades lahendusi asendusõpetajate ja -koolitajate organiseerimiseks ning edendades liikuvusprogramme;
19. edendama koolijuhtide liikuvusvõimalusi ja soodustama nende liikuvust, pidades silmas kasu, mida see toob nende endi karjäärile ning nende haridus- ja koolitusasutustele, aga ka õpetajate ja koolitajate liikuvuse toetamise ja edendamise vahendina;

---

⁵ Nagu on rõhutatud nõukogu resolutsioonis, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030), avaldab komisjon 2025. aastal täieliku aruande Euroopa haridusruumi kohta. „Selle hindamise alusel vaatab nõukogu strateegilise raamistiku, sealhulgas ELi tasandi eesmärgid, juhtimisstruktuuri ja töömeetodid, läbi“ (ELT C 66, 26.2.2021, lk 10).

20. integreerima liikuvuse õpetajate ja koolitajate haridus- ja koolitussüsteemidesse, kui see on asjakohane, nii põhikoolituse kui ka töölase täiendusõppe ja -koolituse ajal. Edendama osalemist programmi „Erasmus+“ tegevustes, nt Erasmus+ õpetajate akadeemias ja Euroopa ülikoolides. Kahepoolse koostöö kogemused võivad olla lähtepunktiks ja anda inspiratsiooni edasiseks arenguks;
21. hõlbustama vajaduse korral liikuvusperioodide, eelkõige välismaal veedetud õpetamis- ja koolitusperioodide tulemuste ametlikku tunnustamist õpetajate ja koolitajate põhikoolituses, kutsealases arengus või karjääri edendamisel;
22. uurima võimalusi, kuidas edendada kvaliteetset võõrkeeleõpet õpetajate ja koolitajate nii põhikoolituse kui ka töölase täiendusõppe ja -koolituse süsteemides, kui see on asjakohane, et suurendada nende osalemist liikuvusprogrammides ning arendada pädevusi, mida on vaja võõrkeelsete ressursside ja materjalidega töötamiseks;
23. selleks et võimaldada õpetajatel ja koolitajatel olla liikuv, kui nad seda soovivad, tegema kindlaks ja edendama, kui see on vajalik ja asutuste autonoomiat nõuetekohaselt arvesse võttes, nii juba töötavate kui ka tulevaste õpetajate ja koolitajate liikuvusaknaid, st soovitatavaid perioode kooliaastas ja/või õpetajate ja koolitajate põhikoolituse õppekavades, mis kavandatakse nii, et need võimaldaksid liikuvuses osaleda. See võib hõlmata haridus- ja koolitusasutuste jaoks sobivate ajavahemike kindlakstegemist, et korraldada koolis kohepeal toimuvaid koolitusi nii juba töötavatele kui ka tulevastele õpetajatele ning koolitajatele suunatud haridustee tegevusi;

24. edendama vajaduse korral asjakohaste ja Euroopale keskenduvate koolitusmoodulite kasutamist õpetajate ja koolitajate põhikoolituse ning tööalase täiendusõppe ja -koolituse ajal, mis võiksid hõlmata selliseid programme nagu Jean Monnet' meetmed, samuti seoses põhi- ja keskharidusega;
25. soodustama vajaduse korral suutlikkuse suurendamist, edendades erinevaid kohaliku ja piirkondliku koostöö vorme, nagu programmi „Erasmus+“ konsortsiumid, mida juhivad piirkondlikud koolide/haridusasutuste ametkonnad, kes tagavad, et liikuvusprojektidel on laiem mõju, ning toetavad väiksematest ja kaugematest haridus- ja koolitusasutustest pärit õpetajate ja koolitajate füüsilist või veebipõhist osalemist kutsealase arengu võimalustes välismaal;
26. toetama vajaduse korral haridus- ja koolitusasutusi, parandades nende suutlikkust võtta liikuvuse raames vastu nii juba töötavaid kui ka tulevasi õpetajaid ja koolitajaid ning saada nende liikuvusest kasu;
27. edendama digitaalsete vahendite ja platvormide, sealhulgas eTwinningu ja EPAL kasutamist, et täiendada ja valmistada ette füüsilist liikuvust, parandada digioskusi ja -pädevusi ning edendada edasist riikidevahelist koostööd;
28. soodustama tõenditel põhinevaid kutsealase arengu võimalusi õpetajatele ja koolitajatele, kes võiksid liikuvusmeetmetest kasu saada, ning edendada õpinguid, mis on seotud ELi liikmesriikide jõupingutustega õpetajate liikuvuse suunal, otsides samal ajal muid uuringutega seotud koostoime aspekte;

KUTSUB KOMISJONI ÜLES KOOSKÕLAS ALUSLEPINGUTEGA JA SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET TÄIELIKULT ARVESSE VÕTTES

29. edendama õpetajate ja koolitajate liikuvuse võimalusi programmi „Erasmus+“ kaudu, sealhulgas pakkudes vajalikku toetust programmi „Erasmus+“ õpetajate akadeemiate meetmele, mida tuleb edasisi arenguid silmas pidades hinnata pärast 2025. aastat;
30. kaardistama olemasolevad vahendid õpetajate ja koolitajate liikuvuse soodustamiseks ning edendama neid vahendeid, kasutades näiteks selliseid platvorme nagu tulevane Euroopa koolihariduse platvorm (mis hõlmab veebiplatvorme nagu eTwinning ja praegune School Education Gateway) ning EPALE;
31. uurima koostöös liikmesriikidega võimalust töötada Euroopa tasandil välja poliitikaraamistik õpirände võimaluste hulga ja kvaliteedi suurendamiseks Euroopas nii tulevaste kui ka juba töötavate õpetajate ja koolitajate jaoks, tuginedes nende tegelikele liikuvusvajadustele. Selline raamistik võiks näiteks toetada liikuvust takistavate asjaolude kõrvaldamist, anda liikmesriikidele toetust liikuvuse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamiseks õpetajate põhikoolituses ning tööalases täiendõppes ja -koolituses, arendada edasi õpirände võimalusi ning anda teavet rahastamis- ja liikuvusvõimaluste kohta;

32. käsitlema liikuvust töö käigus, uurides võimalust töötada vabatahtlikkuse alusel välja Euroopa suunised riiklike karjääriraamistike ja elukestva nõustamise väljatöötamiseks, toetades seeläbi õpetajate ja koolitajate karjääri arengut;
33. jätkama kvalifikatsioonide automaatse vastastikuse tunnustamise edendamist, eelkõige õpetajate ja koolitajate hariduse ja koolituse ajal välismaal veedetud liikvusperioodide puhul⁶;
34. tegema liikmesriikidega koostööd, et analüüsida tulevastele õpetajatele ja koolitajatele mõeldud õppeprogrammides liikvusakende teostatavust ja lisaväärtust;
35. andma hariduskomiteele edasiste otsuste tegemiseks aru näitajate ja sihttasemete alalise töörühma poolt õpetajate ja koolitajate liikuvuse jälgimisel tehtud töö tulemustest, et edendada ja laiendada liikuvuse potentsiaali.

---

⁶ Kooskõlas nõukogu 26. novembri 2018. aasta soovitusega kõrg- ja keskkariduskvalifikatsioonide ning välismaal läbitud õppeperioodide õpiväljundite automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta (ELT C 444, 10.12.2018, lk 1).

POLIITILINE TAUST

Euroopa Ülemkogu

- Eesistuja järelused, Lissabon, 23.–24. märts 2000

Euroopa Liidu Nõukogu

- Nõukogu 26. novembri 2009. aasta järelused õpetajate ja koolijuhtide erialase arengu kohta (ELT C 302, 12.12.2009, lk 6)
- Nõukogu järelused väikelaste hariduse ja hoiu kohta: lapsed tuleb eluks tulevikuühiskonnas hästi ette valmistada (ELT C 175, 15.6.2011, lk 8)
- Nõukogu 20. mai 2014. aasta järelused tõhusa õpetajahariduse kohta (ELT C 183, 14.6.2014, lk 22)
- Nõukogu järelused, milles käsitletakse koolide arendamist ja õpetamise täiustamist (ELT C 421, 8.12.2017, lk 2)
- Nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitus, milles käsitletakse ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamist (ELT C 195, 7.6.2018, lk 1)
- Nõukogu järelused Euroopa haridusruumi visiooni suunas liikumise kohta (ELT C 195, 7.6.2018, lk 7)

- Nõukogu 26. novembri 2018. aasta soovitus kõrg- ja keskhariduskvalifikatsioonide ning välismaal läbitud õppeperioodide õpiväljundite automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta (ELT C 444, 10.12.2018, lk 1)
- Nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteemide kohta (ELT C 189, 5.6.2019, lk 4)
- Nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitus tervikliku keeleõppekäsituse kohta (ELT C 189, 5.6.2019, lk 15)
- Nõukogu resolutsioon Euroopa haridusruumi edasise arendamise kohta, et toetada tulevikku suunatud haridus- ja koolitussüsteeme (ELT C 389, 18.11.2019, lk 1)
- Nõukogu järeldused tuleviku Euroopa õpetajate ja koolitajate kohta (ELT C 193, 9.6.2020, lk 11)
- Nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovitus jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse ja -õppe kohta (ELT C 417, 2.12.2020, lk 1)
- Nõukogu resolutsioon, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030) (ELT C 66, 26.2.2021, lk 1)
- Nõukogu järeldused, mis käsitlevad võrdseid võimalusi ning kaasamist hariduse ja koolituse valdkonnas kõigi haridusalase edu edendamiseks (ELT C 221, 10.6.2021, lk 3)

- Nõukogu järelused, milles käsitletakse Euroopa ülikoolide algatust „Kõrghariduse, teadusuuringute, innovatsiooni ja ühiskonna ühendamine: tee sillutamine Euroopa kõrghariduse uuele mõõtmele“ (ELT C 221, 10.6.2021, lk 14)
- Nõukogu resolutsioon, mis käsitleb uut Euroopa täiskasvanuhariduse tegevuskava 2021–2030 (ELT C 504, 14.12.2021, lk 9)

Euroopa Komisjon

- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa haridusruumi saavutamise kohta aastaks 2025 (COM(2020) 625 final)
- Hariduse ja koolituse valdkonna 2021. aasta ülevaade: haridus ja heaolu. Väljaannete Talitus, 2021

